

POSZTÓKERESKEDŐK A HÓD-TÓ PARTJÁN

Egy 17. századi angol textilplomba Hódmezővásárhely belvárosából

A Tornyai János Múzeum 2016 tava-sza óta vesz részt a Szeged–Hódmezővásárhely között épülő tram-train (villamosvasút) kivitelezéséhez kapcsolódóan az előírt régészeti szakfeladatokban. Próbafeltárásokra, régészeti megfigyelésekre, régészeti és geológia fúrásra, régészeti bontómunkákra került sor 2016 és 2020 között.

2019-ben, az Andrássy út 5. szám előtti munkaterületen egy régészeti bontómunkát megelőzően több 16–17. századi ezüstérem került elő. A nyomvonal ezen szakaszát, többek között már 1963-ban szinte teljes szélességében, közel 2 méter mélyen bolygatták, ennek köszönhetően ma a bolygatatlan altalajt is nagyjából ebben a mélységben találhatjuk meg. Ugyanakkor a visszatöltött földben a tram-train építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés tanúságai alapján az itt megbolygatott régészeti jelenségek leletanyaga is megtalálható, ezért a tükörfelület kialakítását követően műszeres lelet- és lelőhelyfelderítést végeztünk. A kutatásra 2019. augusztus 13-án és szeptember 11-én került sor. A leletek helyét a feltárási protokollnak megfelelően GPS készülékkel rögzítettük, 1-től növekvő sorszámmal láttuk el a tárgyat, valamint fotót is készítettünk a megtalálás helyén.

A leletek jellemzően a 110–140 cm mélyen kialakított felülettől 5–15 cm-re kerültek elő. A kutatást jelentősen nehezítette a területen húzódó sok közmű, valamint a jelentős bolygatással felhalmozódott recens fémhulladék. Összesen 38, sorszámmal ellátott lelet került a Tornyai János Múzeumba. A megtalált tárgyak legnagyobb része a 18–19. századra keltezhető, míg a legkorábbiak a 16. században készültek. Néhány kivételtől eltekintve a leletek a kereskedelemhez köthetőek — zömében különböző korú pénzek kerültek elő —, melyek közül kiemelkednek a textilkereskedelemmel kapcsolódó ólomplombák.

A pénzek között egy 16. századi dénár mintájára vert korabeli hamis érme is található. Ezüstözött, teljesen kopott előlapján a pajzs körül tükörveretű, értelmezhetetlen

körirat látható, míg hátlapján a nagyon kopott éremkép mögött Madonna a gyermek Jézussal ábrázolást sejtethetjük. I. Lipót 1695-ben kibocsátott ezüst polturája abban az időben készült — 1693 és 1699 között —, amikor Hódmezővásárhelyet nem lakták, ugyanis a tatár csapatok 1693. évi támadását követően a védekezésre szoruló törökök élelmiszer-ellátásának megakadályozására a császári hadvezetőség kiűrtette a Körös-Maros közét és a Nagykunságot.

A textilplombák között a legkorábbi, és egyben a legérdekesebb egy közel 3 cm átmérőjű, 17. századi angol textilplomba töredéke, melynek előlapján "SERGE DV BOIS" felirat olvasható. Ez a plomba azért érdekes, mert a Magyar Királyság területéről nagyon kevés ismert ebből a típusból. A plombával egy különleges, 17. századi, átlós szövésű anyagot zártak le.

A különböző textil alapanyagok eredetiségének és minőségének igazolását szolgáló ólomból készült plombák Nyugat-Európában a 13. századtól fokozatosan terjedtek el. Egy-egy posztóvégen a minőséget igazoló textilplombákból, más néven posztóbárcákból — a munkafázisoktól függően — akár tíz darab is lehetett, melyeket a posztóvég vastagabb szélére rögzítettek. A plombázáró fogó pofáinak összenyomáskor a belső felületére vésett minta belenyomódott a plomba puha felületébe. Ezekből a kereskedők és a távolabbi országok tájékozottabb vásárlói azonnal meg tudták állapítani a termék minőségét és származási helyét. Ha egy posztóvéget a piacon rőfönként árusítottak, akkor a vég felbontásakor a szélén lévő plombákat le kellett tépni. A plombák megléte egyúttal igazolta a vég bontatlanságát is. A letépett plombák egy részét félretették nyersanyagként, más részük pedig szétszóródott a piacon, beletaposták a bolt padlójába, a piactér burkolatába. Ezeket a szétszóródott darabokat találjuk meg a régészeti kutatások során.

A tram-train építéséhez kapcsolódóan 2019-ben végzett fémkeresős kutatás során előkerült tárgyak összetétele alapján képet alkothatunk a mai belváros egy részének egykori térfelhasználásáról, betekintést nyerhetünk a kora újkori tárgyak világába. A középkorban az élet valamikor a 16. században indulhatott el a városnak ezen a részén, mivel a korábbi tárgyak teljességgel hiányoznak erről a területről, ugyanakkor feltűnő a 18. századtól megszaporodó leletek nagy aránya. A 17. századtól a kereskedelem, többek között a textilkereskedelem hangsúlyos területe volt a mai Andrássy út nyugati vége. Ennek mementója volt az 1960-as években lebontott ótemplomi Bazársor és a Konstantin testvérek emeletes áruháza.

Az érdeklődő közönség a tárgyakat az *Építés alatt... Régészeti pillanatképek Hódmezővásárhelyről (2013–2019)* című időszaki kiállításon 2021. január 10-ig tekintheti meg.

Csányi Viktor